

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота
з економічної теорії
на тему:
«Аналіз взаємозв'язку інфляції та безробіття: світові тенденції»

Студентки 2-го курсу ФБС-21 групи

Ковальчук П. С.

Науковий керівник:

доц., к. е. н. Сліпченко Т.О.

Тернопіль - 2017

План

Вступ

Зміст

1. Теоретичні аспекти взаємозв'язку інфляції та безробіття.
2. Аналіз взаємозв'язку інфляції та безробіття в Україні: світові тенденції.
3. Методи регулювання і подолання інфляції та безробіття: світовий досвід.

Висновки

Список використаної літератури

Зміст

Вступ.....	4
1. Теоретичні аспекти взаємозв'язку інфляції та безробіття.....	5
2. Аналіз взаємозв'язку інфляції та безробіття в Україні: світові тенденції.....	8
3. Методи регулювання і подолання інфляції та безробіття: світовий досвід.....	12
Висновки.....	16
Список використаної літератури.....	17

Вступ

Інфляцію і безробіття вважають двома основними факторами макроекономічної нестабільності. Тому практичний і теоретичний інтерес представляє проблеми взаємозв'язку інфляції та безробіття. Це складні соціально-економічні явища. Вони в тій чи іншій мірі присутні в будь-якій сучасній економіці.

Взаємозв'язок між інфляцією та безробіттям є досить актуальною темою як для України так і для інших країн. Зв'язок між ними настільки міцний, що вони подібно стихійному лиху з важкими соціально-економічними наслідками безпосередньо для населення держав, на території яких протікають дані процеси.

Однак цей зв'язок є більш складним ніж це здається на перший погляд і впродовж 45 років декілька разів порушувався. Так як інфляція і безробіття є двома найбільш важливими економічними показниками, які впливають на нас у нашому повсякденному житті, важливо мати уявлення про їх взаємозв'язок.

Об'єкт: інфляція та безробіття.

Предмет: взаємозв'язок інфляції та безробіття.

Мета роботи: проаналізувати важелі регулювання інфляції та безробіття в Україні та іноземних країнах.

Завдання: під час написання курсової роботи перед собою були поставлені такі завдання: описати теоретичні засади інфляції та безробіття, а також їх взаємодії; відшукати та проаналізувати взаємозв'язок інфляції та безробіття США, ЄС, Японії та України; проаналізувати важелі їх регулювання.

Хронологічні межі: дана робота охоплює період 2010-2017 рр.

Структура: курсова робота має таку структуру: вступ, розділ 1, розділ 2, розділ 3, висновки, список використаної літератури.

1. Теоретичні аспекти взаємозв'язку інфляції та безробіття

Для кращого розуміння взаємозв'язку інфляції та безробіття, розглянемо сутність цих двох макроекономічних показників.

Кожній людині, яка живе у суспільстві знайоме таке соціально-економічне явище як безробіття. Воно є характерним для ринкової економіки, постійно бентежить наші думки, потребує глибокого вивчення причин, що передують йому, уваги з боку держави і ґрунтовного аналізу економічної науки.

Безробіття – соціально-економічна ситуація, при якій частина активного, працездатного населення не може знайти роботу, яку ці люди здатні виконувати. Воно обумовлене перевищенням кількості людей, які бажають знайти роботу, над фактично існуючою кількістю робочих місць, що відповідають профілю і кваліфікації претендентів на них. [1]

Цей економічний феномен характеризується такими показниками як:

- Рівень (норма) безробіття – відображає співвідношення між кількістю безробітних і загальною кількістю робочої сили.
- Тривалість безробіття – це час, протягом якого працездатна особа залишається безробітною. [1, с. 458]

В економічній теорії існує декілька видів безробіття. За показником відкритості розрізняють відкрите та приховане безробіття. Для відкритого безробіття характерний стан, коли особа визнає, що вона немає роботи і реєструється на біржі праці. Приховане – людина офіційно не зареєстрована як безробітна. Багато працюючих, втративши роботу, вважають марним пошук вакансій. Це і призводить до прихованого безробіття. Враховуючи вище зазначене, необхідно зазначити про вимушене і добровільне безробіття.

Добровільне безробіття пов'язане з вільним волевиявленням особи, яка входить до складу робочої сили, утриматись від пропозиції праці за неприйнятних для неї умов.

Вимушене безробіття не пов'язане з вільним волевиявленням особи, яка входить до складу робочої сили, а зумовлене чинниками, що перебувають поза її вибором.

Західна економічна наука розрізняє такі форми безробіття:

- Фрикційне безробіття - тимчасова незайнятість, яка пов'язана з добровільним переходом робітника з однієї роботи на іншу.
- Структурне безробіття - безробіття, яке пов'язане зі змінами в структурах споживчого попиту і технології виробництва.
- Циклічне безробіття - короткострокове безробіття, пов'язане із циклічними спадами виробництва.

Інфляція виступає однією з найбільш болючіших проблем сьогодення, яка негативно позначається на всіх сторонах суспільства.

Інфляція – це зниження купівельної спроможності грошової одиниці. Така економічна ситуація виникає на ринку внаслідок збільшення грошової маси, що не підтверджується виробництвом товарів і послуг. Знецінення грошової одиниці відбувається в тому випадку, коли грошей в обігу стає більше ніж потрібно. Для такої «економічної хвороби» характерні такі ознаки як:

- підвищення цін;
- перевищення доходів населення над випуском товарів;
- надмірна емісія грошей, яка порушує закон грошового обігу і т. д.

Інфляція - це знецінення грошей, спричинене диспропорціями в суспільному виробництві й порушенням законів грошового обігу, яке виявляється у стійкому зростанні цін на товари і послуги. [1, с. 182]

За темпами зростання розрізняють такі види інфляції:

- Повзуча інфляція - інфляція, що розвивається поступово, коли ціни зростають незначною мірою (не перевищує 10 % на рік).
- Помірна інфляція (2-5 % на рік) у розвинутих країнах Заходу не розглядається як негативний фактор. Навпаки, вважається, що вона стимулює розвиток економіки, надає їй необхідного динамізму.

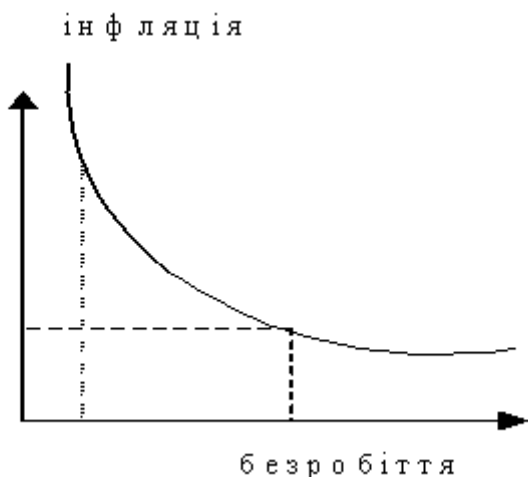
- Галопуюча інфляція - інфляція, коли ціни зростають швидко - на 10-100 % щорічно. На стадії галопуючої інфляції відбувається спад виробництва та скорочення товарообороту, втрачається стимул до інвестицій, стримується процес суспільного нагромадження, поширюється відплив капіталу з виробничої сфери до сфери обігу, тобто йде розбалансування економічної рівноваги.
- Гіперінфляція - інфляція, коли ціни зростають астрономічно - на 1-2 % щодня або сягають 1000 % і більше на рік.

Основними завданнями економічної політики є досягнення низького рівня безробіття та низького рівня інфляції. У короткостроковому періоді між рівнями інфляції та рівнями безробіття існує обернена залежність, яка має назву кривої Філіпса.

Крива Філіпса стверджує, що рівень інфляції залежить від трьох факторів:

- очікуваної інфляції;
- циклічного безробіття;
- шоків змін пропозиції.

Крива Філіпса [3]

Крива Філіпса відображає обернений вплив інфляції на безробіття: чим вищі темпи інфляції, тим нижчий рівень безробіття. Це пояснюється тим, що високий рівень безробіття змушує найманих працівників погоджуватись на нижчу заробітну плату, що зрештою уповільнює зростання цін. За низького рівня безробіття легше вимагати високої заробітної плати, але наслідком цього

буде зростання інфляції. Отже, низький рівень безробіття супроводжується високою інфляцією, а значне безробіття – низьким темпом інфляції.

2. Аналіз взаємозв'язку інфляції та безробіття в Україні: світові тенденції.

Ставши постійним фактором економічного життя, інфляція значно ускладнює систему економічних відносин, вона вимагає до себе постійної уваги і спеціальних заходів з утримання на оптимальному рівні. Вирішальна характеристика інфляції - це її величина. Ступінь впливу на економіку і на все суспільство залежить саме від рівня інфляції [1, с. 179]. Тривала інфляція в Україні - результат невдалої загальної економічної політики, що не забезпечила зростання виробництва, хоча різке обмеження грошової маси і дало тимчасовий ефект зниження інфляції. Важливим тут є темп інфляції. Він показує, на скільки відсотків змінився загальний рівень цін у звітному (поточному) періоді порівняно з базовим (минулим) періодом.

Інфляція породжує в державі різноманітні проблеми соціально- економічного характеру. Перш за все, це порушення розподілу доходу в державі, послаблення позицій державної влади, зниження мотивації до праці, зростання безробіття.

Індекс інфляції, або, як його інакше називають індекс споживчих цін – це показник, який характеризує зміну загального рівня цін на товари і послуги, які купує населення для власного споживання (Таб. 2).

Індекс споживчих цін за період 2010-2017 рр. в Україні

Таблиця 1 [9]

№ п/п	Період	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1	Січень	101,8	100,0	100,2	100,2	100,2	103,1	100,9	101,1
2	Лютий	101,9	100,9	100,2	99,9	100,6	105,3	99,6	101,0
3	Березень	100,9	101,4	100,3	100,0	102,2	110,8	101,0	101,8
4	Квітень	99,7	101,3	100,0	100,0	103,3	114,0	103,5	100,9
5	Травень	99,4	100,8	99,7	100,1	103,8	100,2	100,1	101,3

6	Червень	99,6	100,4	99,7	100,0	101,0	100,4	99,8	101,6
7	Липень	99,8	98,7	99,8	99,9	100,4	99,0	99,9	100,2
8	Серпень	101,2	99,6	99,7	99,3	100,8	99,2	99,7	99,9
9	Вересень	102,9	100,1	100,1	100,0	102,9	102,3	101,8	102,0
10	Жовтень	100,5	100,0	100,0	100,4	102,4	98,7	102,8	101,2
11	Листопад	100,3	100,1	99,9	100,2	101,9	102,0	101,8	
12	Грудень	100,8	100,2	100,2	100,5	103,0	100,7	100,9	
13	За рік	109,1	104,6	99,8	100,5	124,9	143,3	112,4	111,5

*значення індексу подаються у % відносно попереднього місяця.

Дані таблиці індексів споживчих цін в Україні показують економічний спад в державі, що частково обумовлений світовою фінансовою кризою, внутрішньою політичною нестабільністю, соціальною конфронтацією, недосконалим законодавством супроводжується негативними соціально-економічними наслідками. При цьому, одним з головних перепон на шляху відновлення економічного росту виступає інфляція, для визначення якої необхідно розробити ефективну антиінфляційну економічну політику.

За останні роки безробіття є однією з найгостріших проблем в Україні. Проаналізувавши офіційні дані, можна побачити, що рівень безробіття скорочується у 2017 році. Дані уряду і експертів дещо відрізняються, тому на думку останніх приховане безробіття зростає.

Таблиця 2 [9]

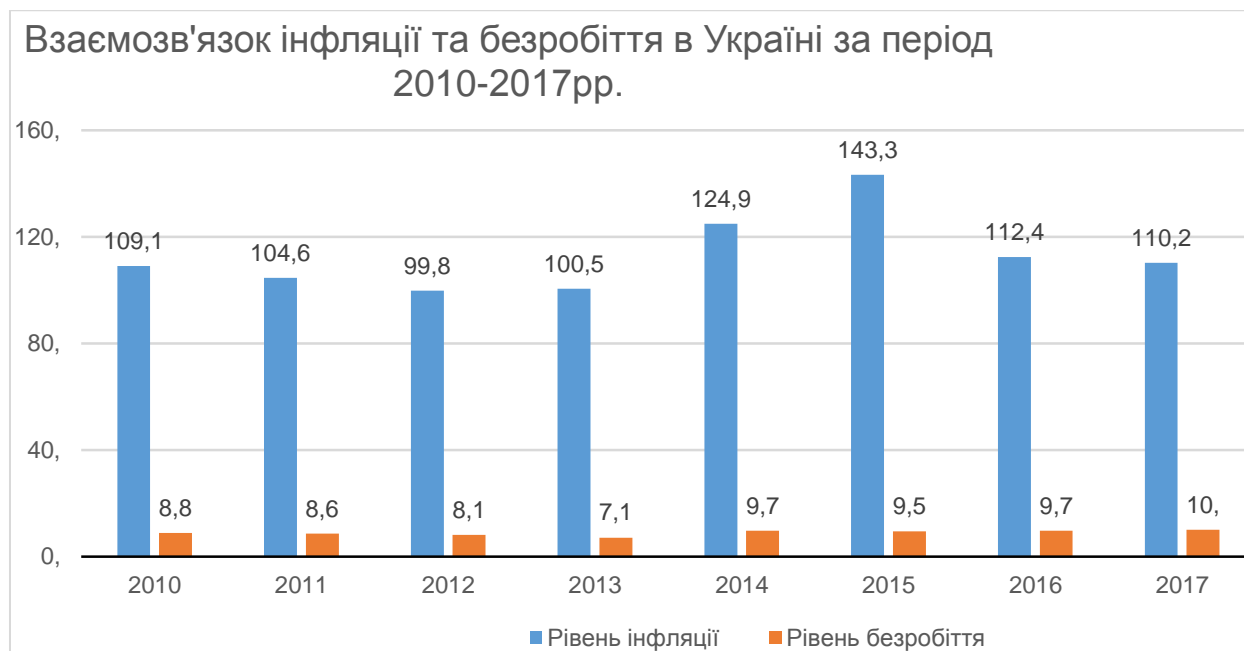
Індекси безробіття за період 2010-2017 рр. в Україні (кільк. населення тис.)

Період	Всього населення	Економічно активне населення	Зайняте населення	Безробітне населення	Рівень безробіття	Зареєстрованих безробітних
2010	45778,5	20220,7	18436,5	1784,2	8,8%	452,1

2011	45633,6	20247,9	18516,2	1731,7	8,6%	505,3
2012	45553,0	20393,5	18736,9	1656,6	8,1%	467,7
2013	45426,2	20478,2	18901,8	1576,4	7,7%	487,6
2014	42928,9	19035,2	17188,1	1847,1	9,7%	458,6
2015	42760,5	17396,0	15742,0	1654,0	9,5%	461,1
2016	42584,5	17303,6	15626,1	1677,5	9,7%	407,2
2017	42467,0	17151,5	15442,1	1709,4	10%	393,7

з 2014 р. – без урахування окупованих територій (Криму, Севастополя, частини Донбасу)

Експерти відмічають, що офіційні статистичні дані багато в чому змовчують і можуть відрізнятись, адже багато громадян не стають на облік в Центр зайнятості або ж працюють неофіційно. Крім того, офіційні дані не враховують АР Крим і неконтрольовані Києву території Донбасу. При цьому є великий ризик росту прихованого безробіття. У зв'язку з підвищенням мінімальної заробітної плати, багато підприємств переводять співробітників на неповний робочий день, або на півставки. Набирає обороти і тіньова зайнятість через збільшення податкових навантажень на роботодавців.

Аналіз розвитку економіки України показує неоднозначну залежність між темпами інфляції і безробіття. МОП розробила рекомендації, щодо критичних показників інфляції та безробіття, тобто встановлені певні показники цих явищ, при яких держава або державний управлінський апарат має приймати кардинальні рішення. В Україні основою для виявлення та регулювання рівня інфляції та безробіття є Кейнсіанський хрест. Він дає можливість більш чітко прогнозувати і аналізувати явища інфляції та безробіття. Для цього державою використовуються сучасні аналітичні програмні засоби. Проте ці дані не будуть максимально точними, оскільки великий відсоток економіки України знаходиться в тіні. Саме ця непрозорість є однією з головних факторів, що заважає регулюванню інфляції в цілому.

У Євросоюзі зафіксували рекордно низький рівень безробіття, йдеться у офіційній статистиці.

За даними Європейського статистичного відомства (Євростату), у квітні 2016 року рівень безробіття в ЄС скоротився порівняно з березнем з 8,8 до 8,7%. Це є найнижчий показник з квітня 2009 року. В аналогічний період минулого року показник безробіття складав 9,6%, повідомляє DW.

У Єврозоні рівень безробіття трохи вищий - 10,2%. Порівняно з попереднім місяцем, цей показник залишився майже незмінним. Разом з тим, у квітні минулого року він сягав 11%. Як наголошують у Євростаті, рівень без-

робіття, зафіксований у квітні 2016 року, для мешканців Єврозони став найнижчим з серпня 2011 року.

Найнижчий рівень безробіття у квітня зафіксовано в Чехії (4,1%), Німеччині (4,2%) та на Мальті (4,3%), найвищий - у Греції (24,2% в лютому 2016 року) та в Іспанії (20,1%). Загалом рівень безробіття знизився у 25 країнах ЄС, зріс в Естонії та Латвії та залишився стабільним в Бельгії.

Крім того, квітневі дані свідчать про дефляцію в Єврозоні. Відповідно до статистики, річний показник інфляції в Єврозоні склав у квітні 2016 року мінус 0,2 відсотка. У травні річна інфляція очікується на рівні мінус 0,1 відсотка. Прогнозують, що в травні ціни на енергоносії впадуть на понад 8%, однак подорожчають послуги - на 1%. [8]

3. Методи регулювання і подолання інфляції та безробіття: світовий досвід.

Інфляція та безробіття – це два агресивних макроекономічних показника, які несуть загрозу економіці будь-якої держави. Вони, як правило, завдають потрясіння найбільш незахищеним прошаркам населення. Взаємозв'язок між інфляцією і безробіттям регулюється законним шляхом силами державного управління. Як показує практика у різних державах використовуються сучасні аналітичні програмні засоби, які мають основу на статистичних даних макро-, регіонального та мікрорівня для моделювання соціально-економічних ситуацій, що дає можливість зробити найбільш реалістичні прогнози економічної ситуації. Головним антиінфляційним інструментом фискальна політика США є регулювання державних доходів і витрат. Під час інфляційного зростання держава скорочує витрати, зменшуючи об'єм грошей в економіці. Ще одним із важливих заходів, які проводить США виступає податкова політика, яка працює за таким механізмом: збільшення податків, призводить до скорочення доходів населення і попит на товари і послуги. Це не є одним із найкращих методів боротьби з інфляцією, тому Конгрес дуже обережно використовує важелі її регулювання. Найефективнішим шляхом боротьби з безробіттям на думку уряду Сполучених Штатів Америки є створення нових робочих місць. Для створення 150000 робочих місць, які допоможуть запобігти високому рівню безробіття, повністю достатньо 2-3% економічного росту. Зростання безробіття вище 6-7 %, означає, що економічна ситуація не спроможна створити достатню кількість робочих місць. Тоді уряд розпочинає боротьбу з нею. Згадаємо деякі історичні приклади:

– Грошово-кредитна політика – є потужним, швидким і ефективним рішенням регулювання безробіття. Більш низькі процентні ставки дають можливість сім'ям задовольнити свої потреби. Потреби можуть включати в себе як первинні так і вторинні товари та послуги. Це слугує хорошим поштовхом для покращення економіки. Низькі процентні ставки дозволяють підприємствам брати

кредит, що в свою чергу призводить до збільшення виробництва для задоволення попиту.

– податково-бюджетна політика – використовується в тому випадку, коли грошово-кредитна політика не є достатньо дієвою і постає необхідність у фіскальній. Уряду необхідно зменшити податкові ставки, або збільшити витрати. Стимулююча фіскальна політика є повільніша аніж грошово-кредитна, тому займає багато часу у Конгресу і Президента, щоб продумати подальші кроки, але така політика є ефективнішою при виконанні;

– фінансування освіти.

Щодо країн ЄС, то в них існують 2 основні моделі регулювання зайнятості:

- 1) рейнська (Франція, Німеччина, скандинавські країни, тощо);
- 2) англосаксонська (Великобританія, тощо).

Перша модель (рейнська) базується на тому, що наймані працівники об'єктивно займають більш низькі позиції на ринку праці, ніж роботодавці, а тому потребують захисту з боку держави, яка може бути виражена у високій заробітній платі, медичного страхування та соціального захисту, які захищають права працівників. В основі англосаксонської моделі роботодавці та наймані працівники розглядаються як «рівні гравці» на ринку, а держава лише забезпечує безперервне функціонування необхідних для ринку елементів: конкуренції, юридичної системи, обмеження монополії тощо [5]. Базою регулювання інфляції в ЄС став Маастріхський договір для проведення загальноєкономічної і фінансової політики, кінцевою метою якої було введення єдиної валюти «євро». Всім нам відомо, що Японія у післявоєнний період піднялася на досить високий рівень економічного розвитку. Це було досягнуто завдяки умілому керуванню зайнятістю, яка була направлена на закріплення кадрів на підприємстві, тобто «закритий ринок праці». протягом десятиліття японська система управління працею вважалася однією з найбільш ефективних моделей. Міністерство праці Японії розробило і намагається реалізовувати ряд комплексних заходів, спрямованих на стабілізацію ринку праці країни, серед яких:

- виділення дотацій на підтримку зайнятості керівникам фірм, які намагаються зберегти робочі місця в умовах циклічних коливань попиту на робочу силу;

- виходячи із закону «Про сприяння вдосконаленню управління питаннями зайнятості на середніх і малих підприємствах з метою забезпечення їх трудовими ресурсами», Міністерство праці Японії організує навчання працівників і створює комфортні умови праці на венчурних та інших середніх і малих підприємствах;

- беручи за основу закон «Про забезпечення зайнятості за видами робіт» роботодавці, які збільшують можливості працевлаштування і розвиток професійних здібностей працівників при переході робочої сили з одних галузей промисловості (або підприємств) в інші, організують конференції та семінари, на яких можна дізнатися інформацію, що дає можливість легше перерозподілити робочу силу, надаються субсидії;

- допомога Міністерством праці випускникам навчальних закладів при працевлаштуванні. Проводиться консультування випускників середніх шкіл та сприяння їм у пошуках роботи. Вищі навчальні заклади також долучаються та допомагають студентам у професійній орієнтації та працевлаштуванні;

- існує також система страхування по безробіттю. Виплачується допомога тим хто втратив роботу. Функціонують заходи, які націлені на зменшення масових звільнень, збільшення можливостей працевлаштування. В Японії якісно діє комплекс законодавчих актів у сфері зайнятості. Центральне місце в якій займає закон «Про забезпечення зайнятості населення» і на основі нього розробляються всі заходи спрямовані на забезпечення зайнятості населення.

Японія виконує такі основні завдання для забезпечення зайнятості:

- дослідження та обробка даних про ситуацію на ринку праці: кількість зайнятих і рівень безробіття, інформація про вакансії та звернення з приводу працевлаштування;

- отримання роботодавцями інформації необхідної для підбору персоналу та управління ним;

- самообслуговування клієнтів інформацією про роботодавців, які повідомили про вакансії;

- проведення зустрічей роботодавців та безробітних, з метою залучення останніх у співпрацю.

- працевлаштування керівного персоналу та працівників середньої ланки, яким займаються спеціальні організації, які керують даними про кваліфікованих фахівців;

- організація навчання і перенавчання громадян із збереженням виплати допомоги по безробіттю протягом усього періоду проходження таких курсів. У Міністерстві праці існує спеціальна організація, яка називається Корпорацією зі сприяння у працевлаштуванні, де знаходяться центри підвищення кваліфікації, які займаються професійною перепідготовкою та організують курси підвищення кваліфікації. Як показують статистичні дані кожна з високорозвинених країн певний час потерпала від кризи, високого рівня інфляції та безробіття. Проте кожна з них змогла знайти власні шляхи подолання проблем та подальшого регулювання економіки. Як показує практика не кожне вирішення підходить однаково для тої чи іншої країни.

Висновки

Питання взаємозв'язку інфляції та безробіття були і є предметом уваги багатьох представників економічної науки і різних наукових шкіл. Інфляцію і безробіття вважають двома основними факторами макроекономічної нестабільності. Вони будуть існувати, доки буде існувати економіка, а їхній тісний зв'язок завжди буде створювати труднощі.

Основним інструментом вивчення їх взаємодії виступає крива Філіпса, яка показує існування зворотної залежності рівня безробіття приростом номінальної заробітної плати. У сучасному світі у кривій Філіпса замість темпів приросту номінальної заробітної плати прийнято розглядати темпи приросту цін, тобто саму інфляцію. Якщо зростає заробітна плата, то зазвичай зростають і ціни.

На поведінку людей, виробничу активність населення впливають не тільки зростання цін, а й очікування. Якщо вони раціональні, то раціональна і поведінка. Людей не цікавить номінальна заробітна плата, а реальна. Сама інфляція стає тепер залежною від ступеня довіри до дій виконавчого органу влади. Політика вибору між безробіттям і інфляцією втрачає свою актуальність. Основні акценти зміщуються в бік вивчення факторів, під впливом яких формуються очікування.

Проте точність даних про рівень інфляції і безробіття залежить також від рівня тіньової економіки, що приховує великий об'єм інформації.

Кожна країна мусить шукати свої найбільш придатні шляхи регулювання інфляції та безробіття, у випадку якщо вони будуть не правильними, це може принести для країни більше шкоди ніж користі.

Список використаних джерел

1. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевич - 6-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2007. – 719 с.
2. Економічна теорія: політична економія: Підручник / За ред. С. І. Юрія. – К.: Кондор, 2009, - 604 с.
3. Інфляція та безробіття. Крива Філіпса та її модифікації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.if.ua/book/11/1087.html>
4. Кириленко В.В. Економіка: Навчальний посібник / В.В. Кириленко. Тернопіль.: Економічна думка, 2002. – 193с.
5. Міжнародна економіка: підруч. для студ. вищ. навч. закл.: / в 2-х ч. / за ред. А. А. Мазаракі. – К.: Київ. Нац. Торг.-екон. Ун-т, 2014. – Ч. 1. – 564 с.
6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/gdn/tznr/tznr_u/tznr_u.htm.
7. Сайт Державної служби зайнятості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dcz.gov.ua>
8. Сайт Міжнародної організації праці (МОП) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dsp.gov.ua/>.
9. Фінансовий портал Минфин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/infl/>
10. День [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua>.